

Roll No.....
Signature of Invigilator

Paper Code

BSV-C5-301

पतंजलि विश्वविद्यालय
University of Patanjali
Examination December - 2023
बी. ए. व्याकरण, तृतीयसत्रम्
व्याकरणम्, प्रथमपत्रम्
संस्कृतव्याकरणम् (5)

समय: - होरात्रयम्

पूर्णाङ्कः ७०

निर्देशः अस्य प्रश्नपत्रस्य सप्तत्यङ्काः निर्धारिताः सन्ति, अङ्कनिर्देशः प्रतिखण्डं द्रष्टव्यः, सर्वे प्रश्नाः समाधेयाः।

१. पृष्ठेषु पञ्चसु सूत्रेषु त्रयाणां काशिकारीत्या व्याख्यानं कर्तव्यम्। (5 x3 =15)
1. सुप आत्मनः क्यच्।
 2. धातोरेकाचो हलादेः क्रियासमभिहारे यङ्।
 3. णिश्रिद्रुसुभ्यः कर्तरि चङ्।
 4. कर्मवत् कर्मणा तुल्यक्रियः।
 5. सुपि स्थः।
२. पृष्ठेषु सप्तसु सूत्रेषु पञ्चानां पदकृत्यं व्याख्येयम्। (3 x5 =15)
1. धातोः कर्मणः समानकर्तृकादिच्छायां वा।
 2. लुपसदचरजपजभदहदशगृभ्यो भावगर्हायाम्।
 3. अचः कर्मकर्तरि।
 4. इजादेश्च गुरुमतोऽनृच्छः।
 5. हलः रुनः शानञ्ज्ञौ।
 6. शक्तौ हस्तिकपाटयोः।
 7. लक्षणहेत्वोः क्रियायाः।

३. पृष्ठेषु सप्तसु वार्तिकेषु पञ्चानां व्याख्यानम् कुरुत।

(3 x5 =15)

1. आशङ्कायामुपसंख्यानम्।
2. अर्थवेदसत्यानामापुग् वक्तव्यः।
3. आख्यानात् कृतस्तदाचष्टे इति णिच् कृल्लुक् प्रकृतिप्रत्यापत्तिः प्रकृतिवच्च कारकम्।
4. कप्रकरणे मूलविभुजादिभ्य उपसंख्यानम्।
5. हस्तिसूचकयोरिति वक्तव्यम्।
6. उर्णोतेश्च प्रतिषेधो वक्तव्यः।
7. ईक्षिकामिभ्यां चेति वक्तव्यम्।

४. प्रदत्तासु तिसृषु द्वयोः व्याख्यां विदधतु।

(5 x2 =10)

1. आमोऽमित्वमदन्तत्वादगुणत्वं विदेस्तथा।
आस्कासोराभिवधानाच्च पररूपं कतन्तवत्॥
2. संज्ञायां पुंसि दृष्टत्वान्न ते भार्या प्रसिद्ध्यति।
स्त्रियां भावाधिकारोऽस्ति तेन भार्या प्रसिद्ध्यति॥
3. क्स्त्रोर्गित्त्वान्न स्थ ईकारः किङ्तोरीत्वशासनात्।
गुणाभावस्त्रिषु स्मार्य श्र्युकोऽनिट्त्वं गकोरितोः॥

५. प्रदत्तेषु पञ्चसु शब्देषु/शङ्कासु त्रयाणां सिद्धिः/समाधानम्।

(5 x3 =15)

1. 'भृशादिभ्योः' इत्येतस्मिन् सुत्रे 'अच्चेः' इति ग्रहणस्य प्रयोजनं वदत।
2. यदि प्रत्ययाः शानन्नादयो न लादेशः, कथं 'सोमं पवमानः'? इत्यत्र षष्ठीप्रतिषेधः।
3. चञ्चूर्यते।
4. पाठयाञ्चकारः।
5. अद्राक्षीत्।

-----X-----

Roll No.....
Signature of Invigilator

Paper Code

BSV-C6-302

पतंजलि विश्वविद्यालय
University of Patanjali
Examination December - 2023
बी. ए. व्याकरण, तृतीयसत्रम्
व्याकरणम्, द्वितीयपत्रम्
संस्कृतव्याकरणम् (6)

समय: - होरात्रयम्

पूर्णाङ्काः ७०

निर्देशः अस्य प्रश्नपत्रस्य सप्तत्यङ्काः निर्धारिताः सन्ति, अङ्कनिर्देशः प्रतिखण्डं द्रष्टव्यः, सर्वे प्रश्नाः समाधेयाः।

१. पृष्ठेषु पञ्चसु सूत्रेषु त्रयाणां काशिकारीत्या व्याख्यानं कर्तव्यम्। (5 x3 =15)
1. लिङ्निमित्ते लृङ् क्रियातिपत्तौ।
 2. कर्मणि च येन संस्पृशात् कर्तुः शरीरसुखम्।
 3. सम्भावनेऽलमिति चेत् सिद्धा प्रयोगे।
 4. भाववचनाश्च।
 5. प्रैषातिसर्गप्राप्तकालेषु कृत्याश्च।
२. पृष्ठेषु सप्तसु सूत्रेषु पञ्चानां पदकृत्यं लेखनीयम्। (5 x2 =10)
1. तुमुन्वुलौ क्रियायां क्रियार्थायाम्।
 2. अकर्तरि च कारके संज्ञायाम्।
 3. यावत्पुरानिपातयोर्लट्।
 4. प्रथने वावशब्दे।
 5. अभिविधौ भाव इनुण्।
 6. उपसर्गेऽदः।
 7. गुरोश्चहलः।

३. पृष्ठेषु षट्सु वार्तिकेषु चतुर्णां व्याख्यानम् कुरुत।

(2.5 x4 =10)

1. ग्लाम्लाज्याहाभ्यो निः।
2. अपादाने स्त्रियामुपसंख्यानम् तदन्ताच्च वा डीष्।
3. घञर्थे कविधानं स्थास्नापाव्यधिहनियुध्यर्थम्।
4. भाषायां शासियुधिदृशिधृषिमृषिभ्यो युञ् वक्तव्यः।
5. व्याधिमत्स्यबलेष्विति वक्तव्यम्।
6. घट्ट्वन्दिद्विदिभ्य उपसंख्यानम्।

४. प्रदत्तेषु पञ्चसु त्रयाणां समाधानम्।

(5 x3 =15)

1. अकर्तरि च कारके संज्ञायाम्- इत्यत्र कारकग्रहणं किमर्थं? यावता पर्युदासे कारकग्रहणमन्तरेणापि सिध्यति।

2. यथोचितं मेलयत-

(क) यज्ञः	(i) श्रिणीभुवोऽनुपसर्गे
(ख) प्रभवः	(ii) नन्
(ग) स्वप्नः	(iii) अच्
(घ) आश्रयः	(iv) नङ्
(ङ) भावः	(v) अप्

3. (क) नाम च धातुजमाह इति कस्य मतम्?

(ख) संज्ञासु धातुरूपाणि प्रत्ययाश्च ततः परे।

कार्याद् विद्यादनुबन्धमेतच्छास्त्रमुणादिषु॥ - व्याख्या कार्या।

4. पृष्ठेषु एका सिद्धिः समाधेया- (i) आगामी (ii) उपाध्यायः (iii) मतिः।

5. पञ्चप्रश्नाः समाधेयाः-

- (i) क्रिया- अत्र कः प्रत्ययः?
- (ii) चिन्ता, पूजा, इत्यत्र केन सूत्रेण प्रत्ययः?
- (iii) “पाकाय व्रजति” केन सूत्रेण प्रत्ययः?
- (iv) “इडश्च” अस्य सूत्रस्य किमुदाहरणम्?
- (v) “उपसर्गेऽदः” किमुदाहरणम्?

५. प्रदत्तेषु द्वयोरग्रे पञ्च-पञ्च सूत्राणि लेखनीयानि।

(5 x2 =10)

1. कम्भेः पश्च 2. निन्देर्नलोपश्च 3. मसेरुर्न 4. लङ्घिबंहयोर्नलोपश्च।

६. पृष्ठेषु पञ्चशब्दसिद्धयः अतिसंक्षेपेण कार्याः।

(5 x2 =10)

गुरुः, रज्जुः, पशुः, ओम्, धर्मः, विश्वम्, निद्रा गौः मङ्गलम्।

-----X-----

Roll No.....
Signature of Invigilator

Paper Code

BSV-C7-303

पतंजलि विश्वविद्यालय
University of Patanjali
Examination December - 2023
बी. ए. व्याकरण, तृतीयसत्रम्
व्याकरणम्, तृतीयपत्रम्
संस्कृतव्याकरणम् (7)

समय: - होरात्रयम्

पूर्णाङ्काः ७०

निर्देशः अस्य प्रश्नपत्रस्य सप्तत्यङ्काः निर्धारिताः सन्ति, अङ्कनिर्देशः प्रतिखण्डं द्रष्टव्यः, सर्वे प्रश्नाः समाधेयाः।

१. पृष्ठेषु पञ्चसु सूत्रेषु त्रयाणां काशिकारीत्या व्याख्यानं कर्तव्यम्। (5 x3 =15)
1. स्वादुमि णमुल्।
 2. धातुसम्बन्धे प्रत्ययाः।
 3. अव्ययेऽयथाभिप्रेताख्याने कृजः क्त्वाणमुलौ।
 4. लङः शाकटायनस्यैव।
 5. क्तोऽधिकरणे च ध्रौव्यगतिप्रत्यवसानार्थेभ्यः।
२. पृष्ठेषु सप्तसु पञ्चानां पदकृत्यं व्याख्येयम्। (3 x5 =15)
1. नाधार्थप्रत्यये च्यर्थे।
 2. अस्यतितृषोः क्रियान्तरे कालेषु।
 3. यथातथयोरसूयाप्रतिवचने।
 4. समानकर्तृकयोः पूर्वकाले।
 5. अलंखल्वोः प्रतिषेधयोः प्राचां क्त्वा।
 6. लिङाशिषि।
 7. किदाशिषि।

३. पृष्ठेषु सप्तसु पञ्चानां व्याख्यानम् कुरुत।

(3 x5 =15)

1. आस्यं व्यादाय स्वपिति चक्षुः संमील्य हसतीत्युपसंख्यानमपूर्वकालत्वात्।
2. विभाषाग्रे प्रथमपूर्वेषु इत्यत्र विभाषाग्रहणं किमर्थम्।
3. “इतोऽत्” इत्यत्र “इट्-आगमस्य” ग्रहणं कस्मान्न भवति।
4. “नाभिरक्षत्रिये” इतोऽग्रे पञ्चसूत्राणि लेखनीयानि।
5. “पुमान्” इतोऽग्रे पञ्चसूत्राणि लिखन्तु।
6. “पृष्ठस्य च” फिट्सूत्रस्याग्रे पञ्चसूत्राणि लिखन्तु।
7. “न्नः संख्यायाः” फिट्सूत्रस्याग्रे पञ्चसूत्राणि लेखितव्यानि।

४. प्रदत्तासु त्रिषु द्वयोः व्याख्यानम्।

(5 x2 =10)

1. ऋकारान्ता मातृ.। सूत्रं पूर्णं कृत्वा व्याख्यानं कुर्वन्तु।
2. शष्कुलिराजि। सूत्रं पूर्यित्वा प्रतिपादनीयम्।
3. न वृक्षपर्वत। फिट्सूत्रं पूर्णं कृत्वा व्याख्यानं करोतु।

५. प्रदत्तेषु पञ्चसु त्रयाणां सिद्धिः/समाधानम्।

(5 x3 =15)

1. आरूढः
2. करवाणि
3. अबिभयुः
4. पेचिथ
5. लुनीहि

-----X-----

Roll No.
Signature of Invigilator

Paper Code
BSV-GE3-307

पतंजलि विश्वविद्यालय
University of Patanjali
Examination December – 2023

बी. ए. व्याकरण, तृतीयसत्रम्
संस्कृत, पंचमपत्रम्
वैदिकसाहित्यम्-1

Time: 3 Hours

Max. Marks: 70

नोट : यह प्रश्नपत्र सत्र (70) अंकों का है जो दो (02) खंडों क, तथा ख में विभाजित है। प्रत्येक खण्ड में दिए गए विस्तृत निर्देशों के अनुसार ही प्रश्नों को हल करना है।

सर्वेषाम् उत्तराणि संस्कृतभाषया देयानि

खण्ड-क

(दीर्घ-उत्तरीय प्रश्न)

नोट : खण्ड 'क' में पांच (05) दीर्घ उत्तरीय प्रश्न दिए हैं, प्रत्येक प्रश्न के लिए पंद्रह अंक निर्धारित हैं।
किन्हीं तीन प्रश्नों के उत्तर दीजिए। (3×15=45)

1. ब्रह्मचर्य का महत्त्व बताते हुए अथर्ववेदीय ब्रह्मचर्यसूक्त की समीक्षा कीजिए।
2. वैदिक साहित्य में ईशादि नौ उपनिषदों पर संक्षिप्त विवेचन कीजिए।
3. उपनिषदों में प्रश्नोपनिषद् का स्थान निर्धारित कीजिए।
4. 'भारतीय दर्शन' पर अपने विचार प्रस्तुत करते हुए तर्कसंग्रह का महत्त्व प्रतिपादित कीजिए।
5. वर्तमान में मनुस्मृति की उपादेयता पर अपने विचार व्यक्त कीजिए।

खण्ड-ख

(लघु-उत्तरीय प्रश्न)

नोट : खण्ड 'ख' में सात (07) लघु उत्तरीय प्रश्न दिए गये हैं, प्रत्येक प्रश्न के लिए पांच अंक निर्धारित हैं।
किन्हीं पांच प्रश्नों के उत्तर दीजिए। (5×5=25)

6. 'ब्रह्मचर्यसूक्त' से एक कण्ठस्थ मन्त्र को लिखकर उसका हिन्दी भाषा में अनुवाद कीजिये।
7. 'एवं सः भगवान्देवो लोकानां हितकाम्यया।
धर्मस्य परमं गुह्यं ममेदं सर्वमुक्तवान्॥ - इत्यस्य पद्यस्य संस्कृत भाषया व्याख्या कार्या।
8. मनुस्मृति के बारहवें अध्याय का प्रतिपाद्य लिखिये।
9. 'तर्कसंग्रह' के आधार पर 'अभाव निरूपण' पर टिप्पणी लिखिये।
10. प्रश्नोपनिषद् के आधार पर 'प्राण' पर विचार व्यक्त कीजिए।
11. निम्न श्लोकपूर्ति कीजिए -

'एष सर्वाणि भूतानि संसारयति चक्रवत्॥'

12. तर्कसंग्रह का प्रतिपाद्य विषय संक्षेप में लिखिये।

-----X-----

Roll No.
Signature of Invigilator

Paper Code
BSV-SEC1-304

University of Patanjali

Examination December – 2023

B.A. Vyakaran, Semester: Third

English

English Communication-II

Time: 3 Hours

Max. Marks: 70

Note: This paper is of seventy (70) marks divided into two (02) sections A, and B. Attempt the questions contained in these sections according to the detailed instructions given therein.

Section - A

(Long Answer Type Questions)

Note: Section 'A' contains five (05) long-answer-type questions of fifteen (15) marks each. Attempt any **three** questions. (3×15=45)

1. Write an Argumentative essay on any one of the following topics:-
(A) Should Yoga be included in School Curriculum?
(B) Should plastic bags be banned?
2. What are Verbal and Non-verbal Communication. Describe in detail with examples.
3. What are some Effective Tips for Professional Writing?
4. Write in detail about Qualities that are important in a Team Leader.
5. What is Professional Communication? Explain with examples.

Section - B

(Short Answer Type Questions)

Note: Section 'B' contains Seven (07) short-answer-type questions of five (05) marks each. Attempt any **five** (05) questions. (5×5=25)

6. Explain Formal and Informal Language.
7. Describe the various types of Salutations and give examples.
8. Briefly write about "A person whom you admire the Most".
9. Translate from English to Hindi : -
(A) Hello, how are you? (B) I love to read books.
(C) The sun is shining brightly. (D) She is attained musician.
(E) What is your famously colour?
10. Translate from Hindi to English
(A) मुझे अपने परिवार के साथ समय बिताना अच्छा लगता है।
(B) मैं हर दिन कुछ नया सीख रहा हूँ।
(C) पहाड़ बर्फ से ढके हैं।
(D) उसे कई भाषाएँ बोलनी आती हैं।
(E) मुझे संगीत सुनना पसंद है।
11. What is Colloquial language? What are its uses?
12. Write an Introduction paragraph about Your Self.

-----X-----